

I – MỤC TIÊU BÀI HỌC

HS cần :

– Năm vững dân số châu Âu đang già đi, dẫn đến làn sóng nhập cư lao động, gây nhiều khó khăn về kinh tế – xã hội.

– Năm vững châu Âu là một châu lục có mức độ đô thị hoá cao, thúc đẩy nông thôn – thành thị ngày càng xích lại gần nhau.

II – NHỮNG ĐIỀU CẦN LƯU Ý

HS xác định được :

– Châu Âu là một châu lục có dân số đang già đi rõ rệt, thông qua việc phân tích tháp tuổi châu Âu so với thế giới.

– Tỷ lệ tăng dân số châu Âu rất thấp, thậm chí là số âm, vì thế dân số châu Âu đang già đi. Nạn thiếu lao động dẫn đến làn sóng nhập cư lao động vào châu Âu, gây bất ổn về nhiều mặt.

– Châu Âu là một châu lục có mức độ đô thị hoá cao, thông qua việc phân tích lược đồ phân bố dân cư và đô thị châu Âu.

– Mức độ đô thị hoá cao đã dẫn đến sự xuất hiện các siêu đô thị ở châu Âu với nhiều hệ quả tích cực và tiêu cực.

– Người dân châu Âu đang có khuynh hướng về sống ở các vùng nông thôn

III – CÁC PHƯƠNG TIỆN DẠY HỌC CẦN THIẾT

- Lược đồ phân bố dân cư và đô thị châu Âu.
- Bảng tỉ lệ tăng dân số tự nhiên của một số nước châu Âu.

IV – GỢI Ý TIẾN TRÌNH TỔ CHỨC BÀI MỚI

1. Lời giới thiệu

Bài "*Đặc điểm dân cư, xã hội châu Âu*" muốn giới thiệu với HS một châu Âu phong phú và đa dạng về ngôn ngữ, tôn giáo, đồng thời là một châu lục có dân số đang già đi và đô thị hoá cao. HS phân tích tháp tuổi châu Âu so với thế giới, rèn luyện kĩ năng phân tích lược đồ địa lí để rút ra tính đa dạng, phong phú về ngôn ngữ và tôn giáo của châu Âu, cũng như mức độ đô thị hoá cao ở châu Âu, nông thôn – thành thị ở châu Âu đang xích lại gần nhau.

2. Gợi ý tiến trình bài học

GV có thể sử dụng phương pháp thảo luận nhóm hoặc phương pháp tự nghiên cứu cá nhân trong thời gian 5 – 10 phút. GV yêu cầu HS dựa vào các lược đồ 54.1, 54.3 và biểu đồ 54.2 để trả lời các câu hỏi trong SGK.

Hoạt động 1:

Quan sát lược đồ hình 54.1, cho biết châu Âu có các nhóm ngôn ngữ nào? Nêu tên các nước trong từng nhóm.

Quan sát lược đồ hình 54.1, HS có thể rút ra nhận xét về những khu vực ngôn ngữ của châu Âu :

- Ngôn ngữ La-tinh : Pháp, Tây Ban Nha, Bồ Đào Nha, I-ta-li-a, Ru-ma-ni.
- Ngôn ngữ Giéc-man : Anh, Bỉ, Đức, Áo, Đan Mạch, Na Uy, Thụy Điển.
- Ngôn ngữ Xla-vơ : Nga, Xlô-va-ki-a, Xec-bi, Crô-a-ti-a, Xlô-vê-ni-a, Bun-ga-ri, U-crai-na, Bê-la-rut, Ba Lan, Sec.

Hoạt động 2 :

Quan sát hình 54.2, nhận xét sự thay đổi kết cấu dân số theo độ tuổi của châu Âu và của thế giới trong giai đoạn 1960 – 2000.

Quan sát tháp tuổi châu Âu và thế giới, HS rút ra các nhận xét sau :

- Dân số dưới độ tuổi lao động của châu Âu giảm dần từ năm 1960 đến năm 2000. Trong khi dân số dưới độ tuổi lao động của thế giới tăng liên tục từ năm 1960 đến năm 2000.

– Dân số trong độ tuổi lao động của châu Âu tăng chậm từ năm 1960 đến năm 1980 và giảm dần từ năm 1980 đến năm 2000. Trong khi đó dân số trong độ tuổi lao động của thế giới tăng liên tục từ năm 1960 đến năm 2000.

– Dân số trên độ tuổi lao động của châu Âu tăng liên tục từ năm 1960 đến năm 2000. Trong khi đó, dân số trên độ tuổi lao động của thế giới cũng tăng liên tục từ năm 1960 đến năm 2000, nhưng chỉ chiếm một tỉ lệ không đáng kể trong tháp tuổi.

Sau khi phân tích các nhóm dân số theo độ tuổi, HS cần phải rút ra nhận xét tổng quát về sự thay đổi hình dạng tháp tuổi của châu Âu : hình dạng tháp tuổi châu Âu từ năm 1960 đến năm 2000 chuyển dần từ tháp tuổi trẻ sang tháp tuổi già (từ đáy rộng sang đáy thu hẹp) – trong khi đó hình dạng tháp tuổi của thế giới vẫn là tháp tuổi trẻ (đáy rộng, đỉnh hẹp).

Hoạt động 3 :

Quan sát lược đồ hình 54.3, nhận xét sự phân bố dân cư ở châu Âu :

– Các vùng có mật độ dân cư cao (từ 125 đến 400 người/km²).

– Các vùng thưa dân (dưới 25 người/km²).

Quan sát lược đồ hình 54.3, HS có thể rút ra nhận xét về phân bố dân cư và đô thị ở châu Âu như sau :

– Trên phần lớn lãnh thổ châu Âu, mật độ dân số từ 25 đến 125 người/km².

– Vùng có mật độ dân số từ 125 đến 400 người/km² tập trung ở ven Địa Trung Hải và Đại Tây Dương.

– Vùng có mật độ dân số từ 125 đến 400 người/km² đồng thời có nhiều thành phố trên 1 triệu dân là vùng lãnh thổ kéo dài từ Anh qua Bỉ – Hà Lan – Luc-xăm-bua – Đức và đến tận Bắc I-ta-li-a.

V – GỢI Ý TRẢ LỜI MỘT SỐ CÂU HỎI KHÓ

Câu hỏi 1. *Trình bày sự đa dạng về tôn giáo, ngôn ngữ và văn hoá ở châu Âu.*

Châu Âu đa dạng về ngôn ngữ, tôn giáo và văn hoá thể hiện ở các điểm sau :

+ Châu Âu có các tôn giáo chính : Thiên Chúa, Tin Lành và Chính Thống. Một bộ phận dân số theo đạo Hồi.

+ Châu Âu có nhiều dân tộc sống đan xen vào nhau, có ngôn ngữ riêng và nền văn hoá riêng. Các dân tộc này tồn tại bên nhau và giữ nét đặc thù

văn hoá của mình đồng thời vẫn tiếp thu văn hoá của các dân tộc khác trong cùng quốc gia.

+ Châu Âu có 3 nhóm ngôn ngữ chính : Latinh, Giec-man và Xla-vơ, nhưng lại chia ra rất nhiều nhóm ngôn ngữ nhỏ, chưa kể đến các nhóm ngôn ngữ địa phương.

Câu hỏi 2. *Phân tích biểu đồ hình 54.2 để thấy :*

- So với thế giới, châu Âu là một châu lục có dân số già.

- Dân số châu Âu có xu hướng đang già đi.

HS phân tích biểu đồ hình 54.2 và có thể rút ra những nhận xét về :

- Tỷ lệ người dưới độ tuổi lao động của châu Âu.

- Tỷ lệ người trong độ tuổi lao động của châu Âu.

- Tỷ lệ người trên độ tuổi lao động của châu Âu.

Như vậy, so với thế giới, châu Âu là một châu lục có dân số già.

Khi phân tích những thay đổi trong hình dạng tháp tuổi của châu Âu từ năm 1960 đến 2000, HS có thể rút ra nhận xét : dân số châu Âu đang có xu hướng già đi vì hình dạng tháp tuổi của châu Âu đã chuyển từ tháp tuổi trẻ (đáy rộng, đỉnh hẹp) năm 1960 sang tháp tuổi già (đáy không rộng, đỉnh không hẹp).